

Knjigi na pot

V dneh, ko piševa uvodne besede k pričujoči monografiji, so mediji polni najrazličnejših komentarjev o simbolnem pomenu dejstva, da je Slovenija prvič dobila predsednico države. Nekateri optimistično napovedujejo, da je bil s to zmago zadan pomemben, morda celo usoden udarec patriarhalni kulturi, s katero naj bi bila prežeta naša politična kultura, drugi opozarjajo pred prehitrim veseljem in – kot je to pogosto v razpravah o enakosti spolov – da v resnici ni pomemben spol, pač pa sposobnosti izbranega kandidata oziroma kandidatke za opravljanje funkcije in predvsem vsebina, ki jo prinaša v politično polje. Temu seveda ni mogoče oporekati: spol oziroma konkretno ženski spol ni jamstvo za boljše ali slabše opravljanje funkcije niti ni garant demokratičnih standardov in bolj vključujoče družbe. Gotovo drži, da je bolj kot spol pomembna strokovnost posameznice oziroma posameznika, a če ob tem ne razmišljamo o dimenziji spola in enakosti spolov, potem se nam po utečenih tirnicah najpogosteje zgodi, da vse vidne funkcije zasedajo moški. Dejstvo, da Filozofsko fakulteto trenutno vodi šele četrta dekanja v več kot stoletni zgodovini institucije, potrjuje prav to.

Strukture spolne neenakosti so na političnem prizorišču v Sloveniji v zadnjem obdobju gotovo doživele nekaj razpok, saj trenutno nekaj vidnih političnih položajev v družbi zasedajo ženske. Vendar to ni razlog za prehitre optimistične projekcije. V slovenski družbi imamo še vedno veliko težavo s seksizmom, ki je v različnih pojavnih oblikah prilezel na plan tako rekoč ob vseh ženskah, ki so zasedle tradicionalno moške politične pozicije moči – od merjenja dolžine krila do vprašanja materinstva in barve čevljev. Prav ta seksizem je eden od ključnih mehanizmov za

ohranjanje t. i. steklenih stropov in lepljivih tal, ki v družbi onemogočajo enakost spolov.

Akademsko okolje pri tem ni izjema. Kako posameznica v karieri občuti lepljiva tla ali stekleni strop, lahko pove marsikatera naša kolegica na fakulteti, ki so jo navidezno nevtralna in za vse enaka pravila vedno znova in vztrajno potiskala ob stran. Prav zato je tako pomembno govoriti o enakosti spolov, čeprav nekateri trmasto vztrajajo, da bi morali govoriti o enakopravnosti spolov. A enakopravnost je zgolj ena, formalna dimenzija te enakosti. Gre za enake pravice, ki so v osnovi zagotovljene. Problem je v uveljavitvi teh pravic in v vprašanju, ali enakopravnost res zagotavlja tudi enake možnosti, enakost na družbenem, kulturnem, političnem in drugih področjih. Enakost seveda ne pomeni istosti, a delo je le na pol opravljeno, če se zadovoljimo zgolj s formalno enakopravnostjo.

V to kislno jabolko smo leta 2018 zagrizli na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Ne prvič in ne prvi. Prizadevanja za enakost spolov – pogosto zgolj na deklarativni ravni – obstajajo že dolgo in dokler ob njih večina mirno kima, težav ni. Toda senat Filozofske fakultete leta 2018 ni mogel in tudi ni želel več zgolj mirno kimati. V razpravi o neseksistični rabi jezika je vprašanje kolegice senatorke, zakaj je kot ženska, zaposlena na Filozofski fakulteti, v pravilnikih fakultete le opomba pod črto, ostro zarezalo v samoumevnosti in lažniv dremež, da smo na fakulteti že zdavnaj dosegli enakost spolov. Ta slika se je še izostrila po odzivu javnosti na sklep senata Filozofske fakultete o neseksistični rabi jezika. Moč seksizma, ki živo brbota pod plaščem naše pregovorne strpnosti in vključujoče družbe, je z vso silo udarila na plan in pomembno zožila prostor za resno razpravo. A na fakulteti se ji nismo želeli odreči. Okrogla miza »Jezik in spol« ima poleg promocijskega videa Filozofske fakultete še vedno največje število ogledov na Youtubeu.¹ Razprava je botrovala nastanku posebnih številnih znanstvenih revij in vrsti znanstvenih razprav. Vse to priča, kako pomembna in potrebna je bila.

Druga prizadevanja za enakost spolov na fakulteti so manj odmevala v javnosti, a niso bila nič manj pomembna. Nenazadnje smo hitro ugotovili, da o neenakosti spolov pogosto govorimo na izkustveni, včasih celo anekdotični ravni, medtem ko osnovnih empiričnih podatkov do pred

1 Posnetek okrogle mize »Jezik in spol«, 23. 10. 2018, <https://youtu.be/3DhQQzp0HzA>.

kratkim sploh nismo zbirali in to področje še naprej ni zadostno urejeno. Kljub vsemu so zbrani podatki, ki jih prinaša pričujoča monografija, pomemben začetek zgodbe, ki gotovo potrebuje svoje nadaljevanje, dodatne razprave, neprestano pozornost in kontinuiran premislek. Želja za naprej ostaja institucionalizacija podpore vprašanjem enakosti spolov, kar bi zagotavljalo tako kontinuiteto znanstvenega preučevanja tega vprašanja kot skrb za njegovo aktivno uresničevanje. Želimo si, da bi na univerzi spoznali potrebo, da zaposlijo osebo, ki bo bdela nad uresničevanjem enakosti spolov, in da bo ob vseh administrativnih inovacijah na področju organizacije poslovanja poskrbljeno tudi za sistematično (in avtomatizirano) zbiranje podatkov o spolu. Empirično raziskovanje in primerjave bodo s tem dobile nov zagon in možnost odpiranja novih vprašanj, tudi tistih, ki posegajo prek spolne binarnosti. Le tako bomo namreč udeleževali to, kar imamo med drugim zapisano v poslanstvu naše fakultete – zavezanost vrednotam humanosti, svobode, solidarnosti, enakosti, vključno z enakostjo spolov, in pravičnosti. Brez vidne podpore slehernega vodstva fakultete tem vrednotam so to le prazne, a všečne besede, te pa lahko zadovoljijo le tiste, ki jih zaslepi blesk lupine, globlje pa ne sežejo.

V Ljubljani, 17. novembra 2022

Roman Kuhar, *dekan FF UL, 2017–2021*

Mojca Schlamberger Brezar, *dekanja FF UL od leta 2021*